

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний аграрний університет
ім. В. В. Докучаєва**

ЕКОНОМІЧНІ ЧИТАННЯ

**Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої 85-річному ювілею
професора ВІКТОРА ЙОСИПОВИЧА ШИЯНА,
19 лютого 2021 р.**

Харків–2021

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Ульянченко О.В., чл.-кор. НААНУ, д-р екон. наук, професор,;
Кукса І.М., д-р екон. наук, професор; **Петров В.М.**, канд. екон. наук,
професор університету; **Філімонов Ю.Л.**, канд. екон. наук, доцент;
Ломовських Л.О., д-р екон. наук, професор; **Олійник Т.І.**, д-р екон.
наук, професор; **Пащенко Ю.В.**, канд. екон. наук, доцент.

Економічні читання: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.,
присвяч. 85-річному ювілею професора В.Й. Шияна, 19 лютого
2021 р. / Харків. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Харків: ХНАУ,
2021. – 510 с.

До збірника включено результати досліджень вітчизняних та
іноземних науковців і здобувачів вищої освіти усіх рівнів, де
висвітлено актуальні аспекти розвитку економіки України та інших
країн.

Розраховано на вчених, викладачів, здобувачів освіти та
фахівців, які займаються питаннями розвитку економіки.

Друкується за редакцією авторів.

Несторенко Т.П., Златьєва В.В. Вплив карантинних обмежень на банківську сферу в Україні	440
Ніколайчук Т.О. Інструменти фінансової підтримки екологоорієнтованих суб'єктів господарювання	442
Норік Л.О., Коробейник О.В. Аналіз тенденції та структури страхових премій	445
Худавердієва В.А., Загоруйко С.М. Правові важелі регулювання інвестиційної діяльності в Україні	447
Худавердієва В.А., Миколіук О.О. Стан і проблеми залучення іноземних інвестицій в економіку України	450
Худавердієва В.А., Нагорний І.С. Прямі іноземні інвестиції в економіці України	453
СТУДІЯ 10. ЗЕМЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ	456
Кіріченко К.А. Співвідношення рослинництва та тваринництва як фактор підвищення ефективності використання сільськогосподарських земель України	456
Кравчук Т.Ю., Юсипенко О.М. Землекористування прибережних захисних смуг: особливості водних та рекреаційних земельних відносин	459
Макєєва Л.М. Формування ефективного механізму державного регулювання земельних відносин	462
Пасемко Г.П., Бабак Д.Е. Раціональне використання сільськогосподарських земель	464
Поліщук А.С. Інституціональні проблеми формування ринку земельних ділянок власників земельних часток (паїв)	466
Степаненко Т.О. Врахування показників екологізації при природооблаштуванні	468
Третяк А.М., Третяк В.М., Капінос Н.О. Концептуальні засади розвитку земельних відносин в Україні на період до 2030 року	472
Третяк А.М., Третяк В.М., Прядка Т.І. Інноваційний розвиток землеустрою та землевпорядкування в Україні	475
Третяк Н.А., Сакаль О.В., Третяк М.А. Земельні ресурси як актив ринкової економіки	478
СТУДІЯ 11. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА КОНСАЛТИНГ	480
Hafiiak A.M., Mamontova V.D. Computer systems and artificial intelligence	480
Hafiiak A.M., Moroz A.P. Formation of strategic prospects for informatization of enterprises	481
Артемчук Л.М. Ключові моменти діджиталізації	483
Бутенко Т.А., Сирий В.М. Вдосконалення змішаної моделі аграрного консалтингу в Україні	484
Дьоміна В.М. Обробка великих обсягів даних за допомогою числових моделей опису реальності за умов зростання їх невизначеності при управлінні регіоном	486
Кавун Г.М. Використання методів економіко–математичного моделювання розрахунку оптимального розподілу мінеральних добрив	489

А.М. Третяк, д-р екон. наук, професор, член-кореспондент НААН України,
tretyak2@ukr.net

Т.І. Прядка, канд. екон. наук, доцент
Білоцерківський національний аграрний університет, Україна

В.М. Третяк, д-р екон. наук, професор,
Сумський національний аграрний університет, Україна

Інноваційний розвиток землеустрою та землевпорядкування в Україні

Еколого-економічний розвиток та земельний устрій України повинні знаходитися в тісній взаємодії з найбільш ефективними досягненнями науки і передового досвіду в галузі аграрного розвитку та природокористування, які забезпечують інноваційний підхід в організації землекористування сільських територій, напрямки щодо його екологізації і капіталізації. Оскільки інновації володіють характерними рисами нововведень, то інноваційна діяльність характеризується безпосереднім впровадженням цих нововведень.

На початкових етапах соціально-економічних формацій елементи землеустрою зводилися до поліпшення умов проживання, а пізніше - до використання землі з метою вирощування продукції та вирощування одомашнених тварин. Зароджені земельні відносини з часом сприяли розвитку земельного права - комплексної галузі права, що регулює відносини щодо володіння, користування і розпорядження земельними ресурсами, а також щодо їх охорони та раціонального використання [1]. Згодом виявилось, що землевпорядкування тісно пов'язане з організацією виробництва, розселенням, екологією і направлене на створення територіальної платформи соціально-економічного розвитку в цілому країни – формування її земельного устрою. Або згодом – раціональні розміри сільськогосподарських підприємств [2], зокрема через консолідацію земель в Україні [3]. Крім того, відносини в суспільстві з приводу землі розвивалися з урахуванням кліматичних умов на основі відповідних факторів, зокрема: історичних, соціально-економічних, правових, екологічних [1]. Разом з тим, до факторів розвитку, А.М. Третяк у праці «Землеустрій в Україні: теорія, методологія», відносить також територіальні та інноваційні, без яких на даному етапі неможливий розвиток просторової економіки країни в цілому, та землекористування і земельних відносин зокрема, а відповідно і інноваційний розвиток землеустрою.

Щодо розвитку землеустрою деякі вчені висувають наукові теорії, більшість з яких зводяться до наступних: адміністративно-правова, соціально-технічна, організаційно-господарська, соціально-економічна [1]. Враховуючи, що А.М. Третяк та В.М. Третяк [4], [5] вважають що на даному етапі розвитку українського суспільства для економіки землекористування є найбільш прийнятними засади новітньої інституціонально-поведінкової економічної теорії то відповідно і землеустрій та землевпорядкування повинні розвиватися на цій теорії. Концептуальними для розвитку землеустрою, згідно цієї теорії, є теорії

прав власності, трансакційних витрат та поведінкової (організаційної) економіки. Адже, від поведінки людини залежить реалізація і інновацій.

З огляду на завдання, що визначені статтею 2 закону України «Про Землеустрій» [6], які стоять перед землеустроєм, коло вирішуваних питань велике, і це визначає зміст землеустрою. Який на сучасному етапі розвитку землеустрою, А.М. Третяк визначає як: «сукупність соціально-економічних та екологічних заходів і організаційні, правові та інженерно-технічні дії, що спрямовані на регулювання земельних відносин та раціональної організації території адміністративно-територіальних утворень, суб'єктів господарювання, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил» [1]. Тому актуальним є розуміння розвитку видів (територіальний, внутрішньогосподарський, зокремлений та експериментальний в якому поєднуються наука та виробництво) та форм (державна, комунальна, приватна) землеустрою в Україні, зокрема як інструменту планування використання земель та регулювання земельних відносин [1, 7]. Нами пропонується доповнити форми землеустрою - партнерською, що передбачає партнерські відносини держави, територіальних громад, приватного бізнесу, інвестиційною та інноваційною.

Ще один інноваційний фактор, який сьогодні необхідно враховувати, це те, що сучасний землеустрій носить багатофункціональний характер і відповідно потребує формування відповідного інституціонального середовища на засадах інституціонально-поведінкової економічної теорії. Інституціональний підхід є важливим методологічним прийомом дослідження проблем та перспектив розвитку системи сучасного землеустрою. Доцільність його застосування обумовлена необхідністю створення системної моделі земельного устрою, яка стимулювала б процеси використання і охорони земель.

Інноваційна діяльність [8] - це діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг. Відповідно зміст землеустрою має бути диференційований за функціональним призначенням, де кожен елемент має своє призначення: галузь наукової діяльності, галузь інноваційної діяльності, складова частина економіки країни, сфера практичної діяльності, основний механізм здійснення земельної політики, землевпорядні заходи і дії. Зміст землеустрою за функціональним призначенням в межах інноваційного процесу можна представити у вигляді трьох елементів: галузь знань, галузь інновацій і сфера діяльності.

В цьому зв'язку, нами розроблені основні напрями інноваційного розвитку землеустрою та землевпорядкування в умовах ринкової економіки, зокрема [9]: реалізація результатів теоретико-методологічних досліджень в сфері землеустрою (удосконалення сутності землеустрою, методології його здійснення, структури і змісту проектів, що дає можливість підвищити ефективність проектних рішень та зменшити трансакційні витрати); удосконалення інституційного середовища проведення землеустрою та землевпорядкування (удосконалення земельного законодавства, землевпорядного процесу, стандартизація структури, змісту та процесу

розроблення проектів землеустрою тощо); удосконалення процесу збору інформації про земельні та інші природні ресурси, земельні ділянки та права на них і т.п. та землевпорядного проектування, в тому числі автоматизованого; запровадження розроблення інвестиційних проектів землеустрою щодо організації землеволодінь і землекористувань, здійснення земельних поліпшень та заходів з охорони земель; удосконалення методик оцінки ефективності проектних рішень щодо організації земельних угідь, сівозмін в сільському господарстві, функціонального зонування земель в містобудуванні, природоохоронній та рекреаційній сферах, оцінки ефективності екологізації та капіталізації землекористування і соціальних наслідків тощо; удосконалення моделі та процесу управління землевпорядною діяльністю, в тому числі науковою, інноваційною та освітянською; запровадження багатофункціональної системи землеустрою та землевпорядкування на засадах новітньої інституціонально-поведінкової економічної теорії, реалізація багатофункціонального землекористування.

Список використаних джерел.

1. Третяк А.М. Землеустрій в Україні: теорія, методологія: Монографія. Херсон: ОЛДІПЛЮС, 2013. 650 с.
2. Колганова І.Г. Раціональні розміри сільськогосподарських підприємств ринкового типу в Україні. Управління земельними ресурсами в умовах децентралізації влади: стан, проблеми та перспективи їх вирішення: Всеукр. наук.-практ. конференція, м. Київ, 11–12.
3. Колганова І.Г. До питання консолідації земель в Україні. *Сталий розвиток економіки*. 2011. № 6. С. 39–41.
4. Третяк А.М. Третяк В.М. Новітня інституціонально-поведінкова економічна теорія: сутнісні ознаки для економіки землекористування. *Проблеми і перспективи інноваційного розвитку аграрного сектора економіки в умовах інтеграційних процесів*: матеріали Міжнар., наук.-практ. конф 3-4.10. 2019 р. У 2 ч. Ч. 1. Харків: ХНАУ, 2019. – 277 с. С. 251-255.
5. Третяк А.М., Третяк В.М. Концептуальні засади новітньої інституціональноповедінкової економічної теорії для економіки землекористування України. MODERN PROBLEMS IN SCIENCE. Abstracts of VIII, International Scientific and Practical Conference Prague, Czech Republic. November 09-12, 2020. с. 163-166.
6. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 № 2768-III . Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 3-4, ст. 27.
7. Третяк А.М., Колганова І.Г. Розвиток видів та форм землеустрою в Україні, як інструмент удосконалення планування. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2016. № 1–2. С. 26–32.
8. Про інноваційну діяльність: Закон України. Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.
9. Колганова І.Г. Інноваційно-інвестиційні напрями розвитку землеустрою на місцевому рівні. дис. на зд. ст. канд. екон. наук. К.: 2021. 274 с.